

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

• Vad ska jag med biblioteket till när det finns Google?

• Svenska jazzsångerskor

• Framtidsdagen

• Blod eld död

• Visforskning i fokus

• Come, come, hero mine!

• Håll kontakten och debattera!

25:-

nr. 1
2012

KALENDARIUM 2012

- 21-23 mars SMOk:s rikskonferens i Borlänge (Sveriges Musik- och kulturskoleråd), www.smok.se/kalendarium/2012/03/smok-rikskonferens-2012
- 29-31 mars Folk- & världsmusikgalan i Malmö
www.gala.se/index.php/program/seminarier
- **19-20 april Svenska musikbiblioteksförningens årsmöte** på Eric Sahlström Institutet i Tobo, www.esitobo.org
- 20 april kursdag *Sikelej, sa kamelen* om världens musik och dans för barn
- 7-9 maj Biblioteksdagarna i Norrköping, www.biblioteksdagarna.se
- 10-11 maj Musikliv i balans - jämställdhetskonferens anordnad av Statens Musikverk på Musik- och Teatermuseet, Stockholm
- 24-25 maj Personarkivens oanade möjligheter – konferens kring nya användare och utvecklingsområden i Umeå
- 22-27 juli IAMLs* konferens i Montréal <http://montreal2012.info/>

*IAML=The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

I bakgrunden kan du skimta Linda Wärme, Markus Tommyson Keiland och Daniel Persson som arbetar på Bibliotek Film & Musik i Kulturhuset. Läs mer på s. 16 om Framtidsdagen. Foto Ingemar Johansson. På omslaget ser du Hilda Munthes Bechsteinflygel från 1905 på Hildasholm. Foto Bill Ottercrans.

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörens ruta	14	Visforskning i fokus
4	Svenska jazzsångerskor	15	På nytt jobb
6	Blod eld död	16	Framtidsdagen
8	Come, come, hero mine!	19	Summary in English
12	Vad ska jag med biblioteket till när det finns Google?	20	Håll kontakten och debattera!

Layout Sara Lind

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksförningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Lena Nettelbladt
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm
08-519 554 10 lena.nettelbladt@gmail.com
Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 250:-, institutioner 400:-, veteraner,
studerande, arbetslösa 125:-
Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära kollegor

Just nu sitter jag på verandan med kaffe och lyssnar på vårfågla. Tänk att det är lika fantastiskt varje år när man börjar ana att det även i år blir vår. Och med våren följer det årsmöte. I år planerar vi att vara i Tobo i Tierp, närmare bestämt på Erik Sahlströminstitutet. Detaljerna är i skrivande stund inte klara men boka 19-20 april för årsmöte. Som vanligt har vi ett kort årsmöte för att sedan fylla dagarna med matnyttig kompetensutveckling - något som vi aldrig kan få för mycket av.

Vi har haft en spännande kursdag om musikbibliotekens framtid. Mer diskussion om detta kan vi vänta på årsmötet kanske och helt säkert på IAML-konferensen som i år är i Montreal. Missade du vår framtidsdag så behöver du inte deppa ihop, konferensen filmades och filmerna finns på smbf:s hemsida www.smbf.nu.

Varmt välkomna till Tobo!

*Många varma hälsningar
Birgitta Sparre*

Foto: Ingemar Johansson

Redaktörens ruta

Idetta nummer kan du läsa om Framtidsdagen som föreningen ordnade i februari. Det blev en mycket lyckad dag med givande diskussioner och efterlysningar om mer samarbete mellan Kungliga biblioteket och Sveriges radio angående katalogisering och digitalisering och krav från folkbiblioteken på tillgänglighet särskilt till SMDB, Svensk mediadatabas. Läs Bill Ottercrans rörande artikel om Axel och Hilda Munthes notsamling på Hildasholm i Leksand. Margareta Odenman har varit på Visforskningseminarium och jag har varit

på föredrag om Svenska jazzsångerskor. Pär Johansson deltog i den tolfte formatdagen i Västerås och en sammanfattning av alla formatdagarna kommer senare i Musikbiblioteksnytt.

Händer det något på ditt arkiv eller på ditt bibliotek? Skriv och berätta! Det kan vara långt eller kort, med eller utan bild. Berätta om någon okänd eller känd samling, om något evenemang ni haft eller om någon klurig fråga du fått. Själv är jag tjänstledig från mitt arbete på Musik- och teaterbiblioteket och är just nu

på Radioarkivet på Sveriges Radio. Det är roligt och inspirerande med en ny arbetsplats. Här finns mycket att skriva om till kommande nummer av Musikbiblioteksnytt.

Nöjsam läsning önskar Lena
lena.nettelbladt@gmail.com

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

www.smbf.nu

musikbiblioteksforum@listserv.kb.se

www.facebook.com/ (Musikbiblioteksförningen)

Svenska jazzsångerskor

||| Lena Nettelbladt

Viveka Hellström visar skivomslag till jazzsångerskan Ruth Åsenlunds skiva med Kurt Järnberg Quintet. Foto: Torbjörn Ivarsson.

Svenskt visarkiv på Torsgatan i Stockholm ordnar ofta trevliga kvällar med föredrag och tilltugg. I februari var det jazzavdelningen med Roger Bergner som stod som värd. Jazzavdelningen som har funnits i 30 år har sitt ursprung i Gruppen för svensk jazzhistoria, en sammanslutning av ett tiotal medlem-

mar med ett personligt jazzintresse. Syftet var att dokumentera och samla in material om svensk jazzmusik.

På arkivet finns inspelningar, klippböcker, foton, affischer, noter och böcker som ofta kommit i form av donationer. Personalen på jazzavdelningen gör intervjuer med jazzpersonligheter

och har varit delaktiga i utgivningen av skivantologin Svensk jazzhistoria som givits ut på skivmärket Caprice. De har även en skriftserie Publikationer från Jazzavdelningen.

Orkesterjournalen – världens äldsta jazztidsskrift
Denna kväll hade vi samlats för att

Viveka Hellström i Tauberummet hos Svenskt visarkiv. Foto: Torbjörn Ivarsson.

lyssna till Viveka Hellström. Hon har skrivit en uppsats på Kungliga musikhögskolan med titeln *Svenska jazzsångerskor : vokalisterna på jazzscenen från 1960-tal fram till 1990* och hon började med att låta oss lyssna till Nannie Porres som sjöng *Ain't gonna work on Maggie's farm no more* av Bob Dylan. Viveka har inventerat tidskriften *Orkesterjournalen*, kallad *OJ*. Den startade 1933 som ett månadsmagasin och är ett husorgan för svensk jazz och är världens äldsta ännu levande tidskrift för jazz. Viveka har läst hela 1970- och 1980-talet och letat efter sångerskor. Hon fann även tre norskor och vi får exempel på en låt *Tines nightmare* med Karin Krog från 1974. Det är en experimentell improvisatorisk låt.

Storbandsrevival

På 1970-talet blev storbandsmusik åter populärt. Vi får höra Ann-Kristin Hedmark sjunga Elinor Rigby och Sandvikens Big Band i ett arrangemang av Lars Sjösten från 1977. Viveka Hellström har intervjuat Ann-Kristin Hedmark som inte vill kalla sig jazzsångerska.

- Jag är en sångerska som ibland sjunger jazz, blues eller visa. Det säger jag med respekt för dem som kallar sig jazzsångerskor. Man präglas av den musik man hört som ung och jag hörde mest soulmusik.

En soulig sångerska är också Annika Skoglund. Hon är född på 1960-talet

och gick på Musikhögskolan i Göteborg på klassisk sång. Hon hade saxofonisten Gunnar Lindgren som lärare och började sjunga jazz med hans band Opposit Corner. Annikas idol var Stevie Wonder. Vi lyssnar till låten *How can you live like that* från 1982. Senare valde Annika att enbart sjunga klassisk musik.

Bara brudar

1978 arrangerades en kvinnofestival i Stockholm med syfte att visa på bredden inom musik av kvinnor samt för stöd för ett kvinnohus. Det resulterade i en LP *Bara brudar* med musik av bland annat Anita Livstrand, Turid Lundqvist och Feminist Improvising Group från Storbritannien. Multiinstrumentalisten Anita Livstrand fanns med i publiken. Hon har varit med i många band såsom

“ “ Hon berättar att på 1970-talet var det många kvinnor som gjorde egen musik och kvinnorörelsen försökte lyfta fram dem.

Bitter Funeral Bear Band, Vargavinter och Anitas Livs. Hon berättar att på 1970-talet var det många kvinnor som gjorde egen musik och kvinnorörelsen

försökte lyfta fram dem. En som gjorde det var inredningsarkitekten Lena Larsson som gjorde en serie radioprogram som hette Tjej jazz. Vi fick också höra exempel på sexistiska undertoner i recensioner av kvinnliga jazzsångerskor i *Orkesterjournalen* men de minskar med tiden.

Vad utmärker en jazzsångerska?

Med i publiken fanns också jazzsångerskorna Berit Andersson och Irene Sjögren. De är nu båda verksamma som musikpedagoger vid olika musikhögskolor. Vi får se en film från 1985 med dessa sångerskor. Filmen är gjord som ett undervisningsmaterial för skriptor. Båda turnerade med egen grupp och vi får höra Irene sjunga *I thought about you* med en kvintett från 1986 och Berit från jazzklubben Fashing när hon sjunger *Cry for you* med Steve Dobrogosz vid pianot. Jazzmusikern Ove Lundin har sagt att en jazzsångerska är en som kan förhålla sig till kompet, lyssna in förändringar, sjunga scatsång det vill säga improvisera på en melodislinga och kan konsten att framera.

Som avslutning fick vi höra Lena Jansson från Borlänge sjunga *Crazy he calls me*.

Läs hela uppsatsen

http://www.kmh.se/assets/files/pdf/Forskning/2011_Svenska_jazzsa%CC%8Angorskor.pdf

Blod eld död

||| Lena Nettelbladt, text och foto

Linnea Olsson, samtalsledare, och författarna Ika Johannesson och Jon Jefferson Klingberg.

”Gotiken ligger i tiden, och det senaste året har varenda hipster gått runt med ett exemplar av svenska metalhistoriken ”Blod eld död” under armen.” Det skriver Hanna Fahl i *Dagens Nyheter* 4 februari 2012, apropå mörkare inslag i Melodifestivalen. Boken *Blod eld död* har blivit mycket uppmärksam. Den första december kom bokens författare till Bibliotek Film & Musik i Kulturhuset i Stockholm. Boken med undertiteln ”en svensk metalhistoria” är skriven av Ika Johannesson och Jon

Jefferson Klingberg. Linnea Olsson var samtalsledare.

Ika Johannesson föddes 1974 i Göteborg. Hon lyssnade på Kiss, läste fanzines och följde utvecklingen inom metalmusiken. Hon kände att hon var en del av den musikutvecklingen när hennes kompisar bildade grupper som At The Gates, Dark Tranquillity och In Flames. Dessa grupper representerade en melodisk stil av death metal och kallades ”Gothenburg Sound”.

Jon Jefferson Klingberg föddes 1968 i byn Stugun, i Ragunda kommun i Jämtland. Han lyssnade på band som Saxon och Judas Priest, en hårdrocksgenre ”som höll på att rasa ihop under tyngden av sin nitkappa”. Han berättar att band som Europe gjorde hårdrocken

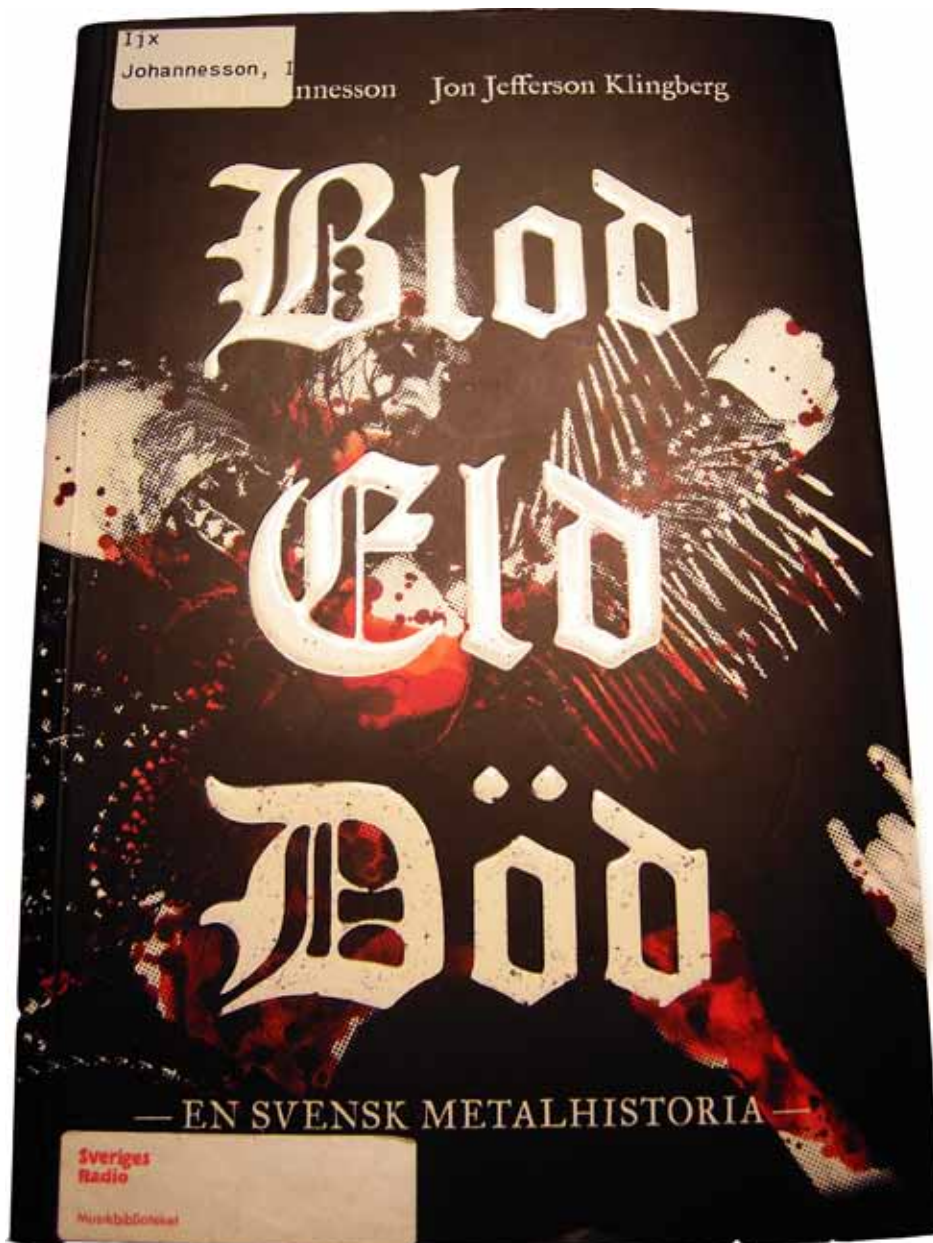
“ Vi har botten i det vi gör. Vi ville inte slå hål på några myter. Myter och teater hör till genren.

synonymt med hårspray och fluffiga syntmattor. Under de formativa åren i slutet av 1980- och tidigt 1990-tal utvecklades hårdrocken och death metal rensade ut resterna av överdådet.

Myter och teater hör till genren

Författarna träffades för sju år sedan, fann att de hade samma musikintresse och beslöt att de skulle skriva om den svenska metalscenen.

-Vi har botten i det vi gör. Vi ville inte slå hål på några myter. Myter och teater hör till genren.

Boken *Blod eld död*

De har gjort många intervjuer och hört många smärtsamma historier. Under en spelning med Shining skar sig publiken med rakblad. I Linköping på en spelning med bandet Watain fick publiken ruttet blod sprutat på sig och bandet hade upp- och nervända kors på scenen.

“Författarna slår fast att banden trots flirt med ondska absolut inte vill förknippas med högerextremism.

Bandet Nifelheim hade gristungor på scenen. Författarna slår fast att banden

trots flirt med ondska absolut inte vill förknippas med högerextremism.

Självklart kommer jag aldrig dö av ålder

Många inom black metal och death metal har känt sig stigmatiserade av medierna och vill inte gärna låta sig intervjuas. Men modskapare och filmregissörer lockas av genren.

-Black metal har närmast sig finkulturen, det kargt behärskade motsvarar kriterier för finkultur.

Ika och Jon berättar att det finns en genre inom hårdrocken som kallas suicide black metal. Det är band som försöker skapa en suicidal atmosfär och författarna beskriver det i kapitlet "En lektion i självmord".

-Vi vill bara beskriva det som hänt, säger författarna. Vi gör ingen moralisk bok. Jag respekterar folks tro på satanism, säger Ika.

Tre personer som är med i boken är nu döda, bland annat Jon Nödtveidt från bandet Dissection, ett av Sveriges mest hyllade black metal-band. Black metal är, enligt boken, en extremare form av heavy metal med satanism och död som huvudtema. Jon Nödtveidt tog livet av sig år 2006. Ika intervjuade honom i sammanlagt 9 timmar och han berättade om bandets seriöst satanistiska inriktning. Ända sedan Black Sabbath har hårdrock kopplats till satanism och Jon Nödtveidt gick verkligen in för det. -Självklart kommer jag aldrig dö av ålder, säger Jon i den sista intervjun.

Av män för män

Ett kapitel i boken handlar om de få tjejerna som finns inom hårdrocken.

-Black metal handlar om våld, brutalitet och ondska. Det har inte så mycket med kön eller med sex att göra, säger Alexandra Balogh, som medverkade på Dissections andra album.

Boken räknar upp den amerikanska gitarristen Lita Ford, Wendy O'Williams, brittiska Girlschool och Doro från Tyskland som exempel på framgångsrika tjejer inom genren.

Inte många ord om själva musiken

Författarna pratar inte om hur musiken låter utan mer om människorna som utövar och lyssnar på musiken, "om kärleken till några av hårdrockens viktigaste element: blod, eld och död." Boken slutar med en ordlista över hårdrockens olika genrer med korta förklaringar. De listar 12 genrer bland andra hardcorepunk, oi-punk, thrash metal, doom metal och death metal. I november 2005 ordnade Musikbiblioteksforeningen en heldag om hårdrock med Janne Stark som guide. Kanske är det dags igen?

Come, come, hero mine!

– Hilda och Axel Munthes musik på Hildasholm

||| Bill Ottercrans, text och foto

Det är lätt att föreställa sig vacker musik i detta hus, fyllt som det är med konst och vackra möbler och ting, med en estetiskt fulländad arkitektur i en naturskön miljö. Omgivet av en underbar trädgård. Harmoni och stillhet, upplagt för kärlek och romantik: Hildasholm i Leksand, eller Stengården, som det kallades då när Axel Munthe (1857-1949) lät bygga denna ståndsmässiga bostad åt sin nyblivna hustru Hilda Pennington-Mellor (1882-1967).

Axel Munthe, den svenska drottningens livmedicus och byggherre till den beryktade Villa San Michele på Capri, valde arkitekten Torben Grut, han som gjorde ritningarna till Drottning Victorias sommarresidens Solliden på Öland, att rita byggnaderna. De blev klara 1911, fyra år efter bröllopet i London. Landskapet i Dalarna drog många till sig inom de nationalistiskt romantiska kretsarna. Det var en kär omgivning också för Axel där han hade upplevt många fotvandringar som ung man. Och här ovanför Siljans stränder ville han att hans familjs sommarboning skulle stå.

Djup själslig förening genom musiken

Så värst mycket romantik blev det nu inte. Axel bodde inte här ofta och

inte heller länge vid sina besök. Det var oundvikligt att det skulle uppstå schismer i äktenskapet. Han avstod själv från besök eller som oftast var han portförbjuden av Hilda. Dock var han här och i London med henne under olika perioder, isynnerhet de första åren. Och jag är övertygad om att det ändå fanns många stunder då Axel och Hilda upplevde en djup själslig förening, en andlig konsonans som höjde sig över dissonansen som präglade deras liv som äkta makar i övrigt. Genom musiken. Han var ju en talangfull pianist och hade en fin ljus barytonstämma, bekräftad av många i minnesanteckningar, och hon

“ “ De kunde mötas
i en värld som
de kunde dela.
Musikaliska

värderingar var gemensamma.

var likaså en mycket duktig pianist med bra sångröst. Här och i London kunde de musicera tillsammans, spela och sjunga. De kunde mötas i en värld som de kunde dela. Musikaliska värderingar var gemensamma. Detta antagande grundar jag på min granskning av notsamlingen som finns bevarad på Hildasholm. Och vi vet ju genom hans brev och böcker, vilken roll musiken spelade

Porträttet av Axel i musikrummet målades 1906 av Feodora Gleichen.

i Axel Munthes liv och i stort sett vilka tonsättare som var viktiga för honom. Få har skrivit så vackert om Schubert som Munthe i *Boken om San Michele*. Och nu vet vi vilken musik som var betydelsefull också för Hilda.

Bortglömd notsamling

I ett skåp i musikrummet förvaras Hildas och Axels musiknoter. Där ligger drygt tre hyllmeter noter och, mig veterligen, där har de legat, gömda och glömda, under alla dessa år utan att någon någonsin har inventerat hela samlingen. Under några gudomligt vackra höstdagar fick jag tillfälle att titta igenom samlingen efter att Intendent Pia Thunholm mödosamt hade burit

Huset är ritat av Torben Grut i Vasa-renässans-stil och blev klart 1911. Gården kallades i folkmun helt enkelt Munthes. Hildasholm var en senare benämning.

ned allt till en av flyglarna där jag fick sitta i uppvärmd lokal. Huvudbyggnaden är nämligen fortfarande utan centralvärme och blir snabbt utkyld. Huset var helt omodernt ifråga uppvärmning och elektricitet under Hildas livstid (d.1967). Inte förrän 1995 blev elektricitet indraget. Resultatet av nämnd inventering – i handskrivet manus utan backupkopior – försvann dock, blev stulet, tillsammans med övrigt bagage, av italienska tjuvar när jag var på väg till Venedig från Capri där jag hade omarbetat materialet. Dessa rader nu är alltså produkten av en ny genomgång tack vare vänligt tillstånd av de nuvarande eldsjälar som sköter Hildasholm: Christin Edström, Karin Danielsson, Ingemar Blomqvist.

Hilda trodde på kärlekens kraft

Axel Munthe var femtio år gammal när han gifte sig för andra gången. Han var som han var. Sanningen i det gamla ordspråket att man inte kan lära gamla hundar nytt beteende bekräftas i hans fall. Varningssignalerna var många:

ett olyckligt, totalt misslyckat första äktenskap, mängder av kvinnohistorier och hans rastlösa behov av frihet och ensamhet.

Men Hilda hade fallit för hans charm och hans anseende som läkare. Och hon insåg att han behövde hennes hjälp på grund av tilltagande blindhet. Hon var relativt ung och, som de flesta kvinnor i början av en relation, trodde hon på kärlekens kraft och var villig att

“ “ Denna sinnesstämning och hoppfulla förväntan bekräftas, illustreras, också musikaliskt i ett stycke musik och text som jag hittat i samlingen.

tillmötesgå hans behov, villig att underkasta sig, bara han var lycklig. Det var ju kvinnan som skulle anpassa sig. I

början dyrkade, avgudade, hon honom. Ett långt brev som hon skrev till honom strax före bröllopet, citerat av Bengt Jangfeldt i hans stora Munthe-biografi, vittnar om hennes sinnesstämning. Hennes beundran var gränslös. Hon ville uppleva lyckan av att vara där när han kom hem, ville sköta om honom, ville få träffa honom endast när det passade honom, han var efterlängtd och älskad, men fri.

My Hero av Oscar Straus

Denna sinnesstämning och hoppfulla förväntan bekräftas, illustreras, också musikaliskt i ett stycke musik och text som jag hittat i samlingen. Dessa notblad är från just denna tid efter bröllopet: en sju-sidig, starkt idoliserande dyrkan uttryckt i trängtans och trånadens alla utsökta romantiska och sentimentala schabloner. Stycket heter *My Hero: Air and Waltz Song* av Oscar Straus (inte att förväxlas med Straussfamiljen, ej släkt) med engelska ord av Stanislaus Stange, ur ett större verk *The Chocolate Soldier*, utgivet av Remick & Co., N.Y., 1908. Det är faktiskt ett underbart stycke,

trots pekorartad text, lyriskt svängig vemodig underhållningsmusik av högsta märke, tycker jag. Man ska komma ihåg att pekoral upplevs av dem som inte är inblandade som skratretande men för kontrahenterna kan det bottna i äkta passion. Det beror på hur kärleken upplevs. Men jag har svårt att föreställa mig att Hilda och Axel spelade och sjöng detta tillsammans! Under hennes många stunder av ensamhet kan jag dock se henne sitta vid sin Bechstein, melankoliskt spelande fram sin längtan...

Att döma av den stora mängd romantiska populära schlagers och salongs- musik i samlingen var Hilda innerst inne en djupt känslomässig och romantisk människa. Det mesta verkar vara hennes eller familjens noter från tiden före bröllopet. Många har inskriptioner och namnsignaturer skrivna på titel- sidorna. Hildas bror och hennes mor

“ “ Man blir alldeles utmattad när man tänker på allt det slit som alla dessa nötta vältummade övningsband innebär.

Anna spelade också piano. Här finns ett **femtiotal** olika låtskrivare, de allra flesta bortglömda idag, som t.ex. den populära tyska kompositören **Gustav Lange**, med många stycken, givetvis *Blumenlied* och *Edelweiss* inräknade. Österrikaren **Anton Diabelli** är representerad med flera lätta stycken dock inte Beethovens berömda och svåra *Variationer!*, liksom tysken **Franz Hünten** med några rondon, danser och fantasier. **Henri Herz**, den produktiva österrikaren/fransmannen (uppemot 250 opusnummer i alla genrer) har rätt många alster med. Fransmannen **Renaud de Vilbac**, upphovsman till några originella verk men framför allt arrangemang av kända tonsättare, spelades flitigt i familjen. En av de mest populära tonsättarna i England under slutet av 1800-talet när det gäller sångkompositioner var italienaren **Paolo**

Ett romantiskt porträtt av Hilda hänger i musikrummet. Oljeskiss av Franz Lehnbach.

Tosti, här med några kända sentimentala sånger. Och naturligtvis, i en sådan familj, finns en hel del gamla engelska och irländska ballader och melodier.

Samlingen visar att Hilda hade en gedigen mångårig musikalisk uppfostran bakom sig. Man blir alldeles utmattad när man tänker på allt det slit som alla dessa nötta vältummade övningsband innebär. Här finns **mängder** av gamla "exercice-", "études-", "méthode-", "theorie-", "mecanisme-" och "Kunst der Fingerfertigkeit-" häften: tjocka volymer av Marmontel, Lemoine, Czerny, Cramer, Bertini, Lack, Marchesi med flera.

Hilda, Viking och Malcolm spelade dockteater

När det gäller Hildas och Axels egna barn, sönerna Viking (Peter) och Malcolm, så finns betydligt roligare undervisningsmaterial i samlingen. Här har vi bland annat sådana band som Hiles *Catechism of Harmony* och en välanvänd *Méthode de Piano Pour Les Enfants* av Adolphe Le Carpentier, Lundquists *Hennes Piano-Skola för Hemmet*, Skoglunds sex inbundna häften *Sjung med oss*, *Mamma* med förord av "tant Lea", *Vingt Pièces Infantines Pour Piano* av Francis Thomé med utsökta illustrationer (och med många av någon i familjen inskrivna fingersättning i blyerts) och, naturligtvis, bilderboken *Borgmästar Munte* av Elsa Beskow med text och musik av Alice

Tegnér. Ett album, *Åtta Barnvisor* ur Oterdahls *Blommornas Bok*, satta i musik av Herman Palm, har en inskription skriven av Axels syster: *Till Wiking Munthe. Midsommar 1908, från Faster Anna*. Därtill finns olika musikaliska lek- och danssamlingar.

Hilda och pojkarna var förutom allt musicerande jämnt sysselsatta med dockteater och skådespel där de skapade all rekvisita själva. Ett exempel då **Axel** är närvarande finns i några rörande lakoniska **dagboksanteckningar** från 1926. För lördagen 4 september skrev Hilda: *Axel came home. Met him in the Allé before house*. Leksand. Söndagen 5 september: *Went to Church all together. Communion Service*. Måndagen 6 september: *Went with Axel to Esther in afternoon. Boys dressed in Egyptian clothes for their Father at supper*. Tisdagen 7 september: *Boys played La Donna Allegra on Puppet Theatre for their Father after supper*. Och sedan, dagen därpå, hennes jobbiga verklighet! Onsdagen 8 september: *Axel left for Stockholm. Packing started. Awful days struggling to get all done*. Det har inte gått att ta reda på vilken musik som användes, om det nu var förekommande, i samband med sådana uppträdanden.

Att detta behov av musik och skådespel uttryckte sig också hos Hildas barnbarn har Malcolms dotter Katriona berättat för mig. Alla sjöng och spelade jämnt.

Noter med födelsedagshälsningar

När det gäller det klassiska inslaget i samlingen så ser vi att Axels närvaro eller påverkan är påtaglig. Men det visar antingen att hans smak råder eller att Hildas och hans smak och preferenser överensstämmer, sammanfaller. Jag tror på det senare. Många av dessa noter hade hon naturligtvis med sig från sitt tidigare liv i Biarritz och England. Somligt var säkert gemensamt inskött men en hel del tillhörde Axel, förutom olika album också till exempel Mozarts *A-dur Sonat* och Carl Tausigs bearbetning av D. Scarlattis *Zwei Sonaten*, **gåvor** där det står dels *Till dr Axel Munthe 31/10...* dels *Axel Munthe*

31 okt..., med olika årtal och namn, uppenbarligen födelsedagshälsningar. Det är troligt att det dessutom finns musikhäften här som var överförda från stället han disponerade vid Tullgarns Slott. Han hade ju ett piano i ett av husen och det är ett rimligt antagande, med tanke på Drottning Victorias och hans nära relation, att de musicerade tillsammans där. Hur det än må vara med den saken så tyder Hildas klasstillhörighet och uppfostran på gedigna borgerliga värderingar, också inom musiken. Och eftersom vi vet att musik var livsviktig för Axel var Hildas musikaliska begåvning och bildning säkert ett bidragande incitament till deras relation (hans första hustru, sägs det, var helt omusikalisk), förutom förstås det faktum att hon var vacker och kom från en förmögen överklassfamilj.

Munthe tyckte illa om Wagners musik!

Hur som helst så finns här alla tonsättare som Axel beundrade, sjöng och spelade, desamma som uppenbarligen också Hilda gillade, alla som var nödvändiga för honom för att kunna behålla andlig balans och harmoni, få den existentiella respiten som gjorde att han kunde klara de slitsamma krävande plikterna som livmedicus och alla sociala krav. **Beethoven, Schubert, Chopin, Mendelsohn, Schumann, Brahms** – deras verk finns här i för det mesta **fullständiga** utgåvor för piano eller sång och piano eller som t.ex. symfonier, operor och rekvier i arrangemang, många *Berühmte Arien* etc kärleksfullt slitna och nedklottrade med markeringar och bockar framför olika kanske favoritstycken. Och därtill förekommer **hela** spektrumet av övriga tonsättare från de klassiska och romantiska epokerna. Mycket Grieg. Dock ganska få från barocken. Men **inga** moderna 1900-tals verk finns med. Den enda kompositören här som avviker från Hildas och Axels gemensamma smak är Wagner, med fullständiga klaverutdrag ur fem operor, kanske medtagna från Hildas föräldrahem. Munthe tyckte illa om Wagners musik, precis som Strindberg, det enda som förenade dessa två!

Det är inte förvånande att många tonsättares verk förekommer i samlingen *à quatre mains*. Det var ju ett vanligt sätt att umgås inom bildade kretsar och nästan det enda sättet för de flesta att få uppleva orkestermusik. Somliga band har kärvänliga inskriptioner till familjemedlemmar.

En del svenskt folkvisematerial kom till vid senare datum, t.ex Häggs *Svenska Folkvisor*, med Munthes signatur och med inskription:

*Axel Munthe
d. 24/12 1909*

Innerliga hälsningar (oläsligt namn men syster Annas handstil)

Hildas och Axels musiknoter är nu återbördade till sitt gömställe. De får återgå till sin tysta långa sömn bevakade av vemodiga blickar från porträtten som hänger mittemot varandra, hon ovanför den älskade Bechsteinflygeln, han längre bort mot dörren, men vem vet... som kanske väcks till liv nattetid eller under vinterns ensamma tillvaro. Vandrare som går förbi Hildasholm just då kan, om de lyssnar noga, höra *An die Musik* eller *Gretchen am Spinnrade* eller *Ständchen...* eller ja, *My Hero*, för jag tror likväl att han förblev hennes hjälte, trots allt, sväva där över Siljans stränder... en längtan till själslig förening i kärlek till varandra genom musiken.

Om artikelförfattaren

Bill Ottercrans är en mångsysslade globetrotter som bland annat varit hästkötare i Klippiga bergen och Alaskas vildmarker, människosmugglare (Berlinmuren), sjöman, fabriksarbetare, domstolsvakt, gymnasie- och universitetslärare, skribent, översättare och bibliotekarie i Hagfors stadsbibliotek samt Musikaliska akademiens bibliotek.

Vad ska jag med biblioteket till när det finns Google?

||| Pär Johansson, Musik- och teaterbiblioteket och EMS, Elektronmusikstudion

Elin Nord fick Axiells Nyttänkarpris 2011, för sitt användande av den sociala webben i biblioteksarbetet, överlämnat av Kristoffer Persmyren. Foto Ingemar Johansson

2011 års formatdag i Västerås, med temat Google, var den tolfte i ordningen och ägde rum den 29 november. Vår konferencier var Susanne Hägglund, länsbiblioteks-konsulent i Sörmland, som berättade att formatdagen ingick i kompetens-utvecklingsprojektet KompoBib2020 för bibliotekspersonal i Sörmlands, Västmanlands och Örebro län. Många deltagare verkade komma från folkbibliotek, och det var flera som twittrade under presentationerna.

Dagen inleddes med att Ida Aalen från Netlife Research i Oslo berättade om livet som digital student. Hon menade, att om vi skall gå över till digitala verktyg, är det inte tillräckligt att de bara är lite bättre än papper och penna. En digital miljö erbjuder visserligen större möjligheter till sökning och samarbete, men för att kompensera för den distraktion som exempelvis sociala medier utgör, så måste de digitala verktygen göra oss mycket mer effektiva. Det var först när Ida hade hittat användbara program och

en fungerande modell för samarbete, som hon övergick till att arbeta helt digitalt.

Enligt Ida ges universitetsbibliotekens kurser i informationssökning ofta vid fel tidpunkt i utbildningen, vilket leder till att kunskaperna är bortglömda eller inaktuella när de verkligen behövs, och bibliotekens service finns inte heller där studenterna är. Hon framhöll också att det finns en övertro på ungas förtroendet med Internet. De tar tekniken för given, men har ofta inte så djupa kunskaper utan gör det de är bra på. Hon avslutade med att visa några exempel på taktila och fysiska gränssnitt, som byggde på beröring och ihopkoppling av elektroniska byggstenar.

Efter Idas intressanta föredrag gav oss Gunilla Fors handfasta tips om internet-sökning. Hon framhöll att bibliotekarier måste lära sig mer om sökning för att kunna hjälpa användarna. Vi måste känna till urval och källkritik, avancerade sökalternativ, databaser, digitaliseringsprojekt och annat som inte är direkt sökbar i Google. Hon uppmanade oss också till att använda chat, bloggar och Twitter i referenssamtalet. Ett av Gunillas exempel gällde sökning efter veten-

De fyra arrangörerna av Formatdagen: Ulf Hölke, Västerås stadsbibliotek, Susanne Hägglund, Eskilstuna stadsbibliotek, Ingemar Johansson, Västerås stadsbibliotek, och Jan Hansson, Örebro stadsbibliotek. (okänd fotograf)

skapliga uppsatser och artiklar, som ofta finns på webben som PDF:er. De rankas dock lågt av Google och hamnar långt ner i sökresultatet, men om vi begränsar sökningen med "filetype:pdf", så returnerar Google ett resultat med bara PDF:er. Dokumentformatet kan alltså användas som kvalitetskriterium i vissa fall.

Efter lunch delades Axiells Nytänkarpris och Teknikhusets/CS Librarys Innovatörpris för 2011 ut. Nytänkarpriset tillföll Elin Nord vid Göteborgs stadsbibliotek för hennes arbete med sociala medier. Innovatörpriset gick till Cecilia Petersson och Linda Vidlund vid Uppsala universitetsbibliotek för deras verksamhet med att synliggöra digitala resurser i det fysiska rummet.

Cecilia Petersson och Linda Vidlund vinnare till Teknikhusets/CS Librarys Innovatörpris 2011. De har med hjälp av QR-koder och bildskärmar synliggjort de digitala resurserna i biblioteket. QR-koder är tvådimensionella streckkoder med länk till information som du kan läsa med hjälp en applikation till din mobiltelefon. Foto Ingemar Johansson

Prisutdelningen följdes av David Mothanders och Pelle Snickars föredrag. David arbetar med policyfrågor på Google Stockholm/Norden, och Pelle, forskningschef på KB, behöver knappast en närmare presentation.

David berättade om Googles mål att organisera världens information och göra den tillgänglig och användbar. Data insamlad av företagets sökmotor kan användas för många ändamål, exempelvis

“ “ För att detta skall fungera, måste Internet fortsätta att vara öppet och fritt, och upphovsrätten måste stå åt sidan när den blir ett hinder för utvecklingen.

för att kartlägga influensaepidemier. Han berättade om Googles digitaliseringsprojekt och samarbeten med bibliotek, om Googles finansiering via annonsförsäljning, och avrundade genom att dela med sig av företagets syn på framtiden, där "sharism", dvs. tjänster byggda på offentliga, fria data, kommer att spela en stor roll. För att detta skall fungera, måste Internet fortsätta att vara öppet och fritt, och upphovsrätten måste stå åt sidan när den blir ett hinder för utveck-

lingen. Det måste också finnas en tillit mellan aktörerna, som bygger på transparens: Om ett företag samlar in data om kunden, så måste denna få veta det och ges möjlighet att avstå eller radera sina spår.

Pelle inledde sitt föredrag med en av sina käpphästar: Den digitala tekniken ger upphov till en mängd data, som kan hanteras kvantitativt: "More data is better data". Han menade att Google har varit drivande i denna utveckling, tillsammans med de andra webbigiganterna Apple, Facebook och Amazon, och han resonerade kring hur biblioteken skulle förhålla sig till de nya affärsmodellerna, där mellanhänder ofta slås ut.

Efter presentationerna följde en diskussion mellan David och Pelle. Utbytet av diskussionen och presentationerna blev dock tämligen blodfattigt. Det var främst via publikfrågor som Googles policy vad gäller insamlade data, censur, anpassade sökresultat och Googles äganderätt till digitaliserade verk togs upp. Det vore naturligtvis fåfängt att vänta sig något annat än Googles officiella policy från en representant för Google i ett offentligt sammanhang, men enligt min mening kunde Pelle gärna ha anlagt ett mer kritiskt perspektiv.

Dagen avslutades med några demonstrationer av Google Calendar, Google Docs och facebookutmanaren Google+. Som helhet var det en intressant konferens, och jag hoppas att Västerås fortsätter med formatdagarna.

Några länkar

- Formatdagarna på Facebook: <http://sv-se.facebook.com/pages/Formatdagarna/261012970588147>
- Formatdagarna på Twitter: <http://twitter.com/formatdag>
- Hashtaggen #formatdag på Twitter: <http://topsy.com/s?q=%23formatdag>
- KompoBib2020:s blogg: <http://kompobib2020.blogspot.com/>
- Livet som digital student: <http://www.slideshare.net/idaikald/livet-som-digital-student-formatdag-xii>
- The Great Tech War of 2012: <http://www.fastcompany.com/magazine/160/tech-wars-2012-amazon-apple-google-facebook>

Visforskning i fokus

||| Margareta Odenman, Musikbiblioteket Sveriges radio och Svenskt visarkiv

Seminarium om visforskning i Uppsala 5 oktober 2011, anordnat av Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur i samarbete med Svenska litteratursällskapet i Finland.

Vi höll till i en vacker lokal som tidigare tillhört Gotlands nation och fungerat som festsal. I taket kunde man se konturen av Gotland. Ämnet för dagen var hur dagens forskare ser på sambandet mellan insamling av visor/folkmusik och forskning. Hur det kan värderas i ett historiskt perspektiv och beskrivas idag - och borde vara imorgon. Sex ledande forskare inom området, tre från Finland och tre från Sverige deltog. Vi var inte många deltagare i övrigt. Lennart Elmevik, preses i Kungl. Gustav Adolfs Akademien öppnade och Gunnar Ternhag hälsade välkommen. Här följer några minnesanteckningar till 2 av föredragen:

Inspelning i full storm

Ann-Mari Häggman, professor i folkloristik, föreläste om *Forskaren, sångarna och traditions materialet - hur synen på insamling av visor i fält har förändrats under fyra decennier (1970-2010)*. Ann-Mari Häggman menar att det har skett en förskjutning av det ideologiska perspektivet. Typiskt för tidiga inspelningar

är avsaknaden av anteckningar. Inget nämns om förutsättningar för inspelningen och målet med den, inget om inspelningsmiljön, förväntningarna, vad som hände före, under och efter inspelningen. Hon nämner ett exempel från en inspelning i Åbolands skärgård där det blåst full storm och inspelningsteamet haft svårigheter att ta sig till informanten samt att taket höll på att blåsa av under inspelningen och lösa föremål flög omkring i luften. Ann-Mari Häggman kompletterar idag sina tidiga inspelningar som startade sommaren -68, med anteckningar om inspelningstillfället och uppföljning av vad som hände sen. Hon har varit med om folkmusikexpeditioner i stort sett varje sommar. 1973 hölls det första nordiska visforskningsseminariet som innebar en nyorientering och mer fokus på visornas funktion istället för själva visorna. Om traditionsprocessen, samspelet forskare - meddelare, intervjusituation, berättar Ann-Mari Häggman att hon ofta kommit oanmäld och att detta har fungerat mycket bra. Folk har ställt upp för inspelning med kort varsel. Man får en annan situation om besöket är aviserat i förväg: informanten kan ha förberett sig, tittat i noter och repeterat glömda verser.

Ann-Mari Häggman, professor i folkloristik och fd chef för Finlands svenska folkmusikinstitut

Märta Ramsten kämpade för Nagra-bandspelaren

Märta Ramsten, docent i musikvetenskap och fd chef för Svenskt visarkiv, berättade om *Det stora svepet - räddningsaktion eller forskningsunderlag? - en kritisk granskning av Svenskt visarkivs inspelningsverksamhet 1968-1990*. Svenskt Visarkiv och Sveriges Radio har spelat in cirka 20 000 visor och lika många låtar. På 1900-talet övergick visarkivet till att spela in mer intervjuer med sångare och spelmän. Man dokumenterar även de årliga Zornmärkesuppspelningarna från 1973. Sveriges Radio hade under 50-talet pristävlingar där lyssnare om-

“ “ En antikvarisk syn på insamlandet levde kvar, men nya dokumentationsmetoder fanns med.

bads skicka in gamla visor. Producent för dessa program var Matts Arnberg. Ulf Peder Olrog tog på 60-talet, när han var chef för Visarkivet, initiativ till en räddningsaktion i samarbete med Nordiska museet, Sveriges Radio och Musikaliska Akademien 1965-67, aktionen startade 1968. En antikvarisk syn på insamlandet levde kvar, men nya dokumentationsmetoder fanns med. Vad som spelades in bestämdes i samarbete mellan en rådgivande kommitté och de lokala spelmansförbunden. På 70-talet startade enskilda folkmusiker och -sän-

gare projekt och nätverk som fortfarande fungerar.

När Märta Ramsten kom till Svenskt visarkiv hade hon varit på Sveriges Radio. Hon fick kämpa för att få använda professionell utrustning som Nagra-bandspelare. Olrog tyckte inte det var nödvändigt. Visor och "folkliga vokaltraditioner" spelades in, även av unga sångare och de ville få med visor i olika skeden av livet. Oftast gjorde man bara ett besök hos sångarna vilket Märta upplevde som otillfredsställande. Däremot återvände man flera gånger till Nötö i Åbolandsskärgård där Svea Jansson fanns. Även Thyra Karlsson i Jämtland och Martin Martinsson i Bohuslän fick flera besök.

Exkursioner, forskning och fonogramutgivning

Fonogramutgivningen startade 1973 och årligen utgavs 1 LP, sammanlagt 27 stycken. 1992 kom de på CD. De tidiga fonogrammen var uppdelade i kategorier: vagsånger, ballader osv. De senare gavs ut som sångarporträtt. Visarkivet har anordnat exkursioner och bedrivit forskning tillsammans med universitet. Exkursioner har förekommit till bland annat Närke, Gotland, Norra Jämtland, och Korrö i Småland. I kontakten med Thyra Karlsson och Martin Martinsson kom Märta Ramsten mer att få rollen som entreprenör. Både Karlsson och Martinsson blev kända efter inspelningarna och kontaktades för konserter. Stora delar av visarkivets inspelningar är digitaliserade idag. Upphovsrätt, diskretion, integritetsskydd diskuteras.

De övriga föredragshållarna var Gunnar Ternhag "Till vissamlandets försvar", Niklas Nyqvist "Den finlandssvenska vistraditionen sedd ur ett forskarperspektiv", Ingrid Åkesson "Ekon av röster" samt Johannes Brusila "Var har du visor min vän?"

Nästa seminarium i det fleråriga samarbetet mellan institutionerna äger rum i Finland.

På nytt jobb

- **Margareta Odenman** arbetar på Svenskt visarkiv under 6 månader, våren 2012
- **Elisabet Andersson** arbetar på Musik- och teaterbiblioteket under 12 månader 2012
- **Lena Nettelbladt** arbetar på Radioarkivet, Sveriges Radio Förvaltnings AB, våren 2012
- **Nils Ahnland** arbetar på Musikbiblioteket i Gävle, tillsvidareanställning från juni 2011

En mer utförlig presentation av nya medarbetare kommer i nästa nummer av Musikbiblioteksnytt.

Framtidsdagen

||| Lena Nettelbladt, text, Ingemar Johansson, foto

Det var rejält kallt den 3 februari när Svenska musikbiblioteksföreningen ordnade en heldag om hur framtiden för musiken ser ut på våra bibliotek och arkiv. Ämnet är mycket populärt och dagen blev snabbt fullteknad. Vi höll till i Garnisonen, Karlavägen 100 i Stockholm, hos Kungliga bibliotekets audiovisuella avdelning, KB/AVM.

Jakob Uddling, Jan Olofsson och Olle Johansson från KB/AVM berättade med bild och ljud om avdelningens historia. Sveriges pliktleveranslag är från 1661 och den innebär att allt som trycks ska lämnas till pliktbiblioteken däribland Kungliga biblioteket. Pliktleverans för ljud och bild kom först 1979. Före dess hade Kungliga biblioteket fått frivilliga leveranser av skivor från skivbolagen till det som kallades nationalfonoteket men från 1979 innefattar lagen även leverans av TV, radio och film. Arkivet för ljud och bild blir namnet på arkivet och det byter sedan namn 2001 till Statens ljud- och bildarkiv. Från år 2009 hör verksamheten åter samman med Kungliga biblioteket och byter namn till Kungliga biblioteket Audiovisuella medier. KB/AVM ger forskarservice i Audiovisuella salen i Kungliga bibliotekets lokaler i Humlegården och där finns också tillgång till Sveriges radios katalog Gamba. I lokalerna i Garniso-

nen finns övrig verksamhet. Nu väntar alla spánt på e-pliktlagen som är på gång. Lagen gäller insamling av elektroniskt material publicerat bland annat på Internet, och om vad av allt elektroniskt som ska samlas in och arkiveras.

Åtta miljoner timmar

När Arkivet för ljud och bild startade 1979 fanns det 2 riks-TV-kanaler. År 2010 fanns det cirka 37 TV-kanaler och 50 radiokanaler. KB/AVM har nu 8 miljoner timmar audiovisuellt material. Det är TV- och radiosändningar, biofilm, video, dvd, cd och multimedier. Här finns också en stor samling äldre filmer och vi får se ett exempel, en film från 1896, en fars inspelad på Djurgården i Stockholm. Vi får också se ett klipp från den första Aktuelltsändningen från 1958. De multimedier man samlar in såsom TV-spel ska ha någon svensk anknytning. Det är också viktigt att spara på olika spelkonsoler som hör till. I arkivet finns 5500 journalfilmer från 1897 till 1966 och de är alla digitaliserade. Det finns specialsamlingar med husmorsfilmer, valfilmer reklamfilmer och experimentfilmer. KB/AVM massdigitaliserar sitt material med cirka 1700-2000 timmar/dygn. Se gärna filmen Samlaren på Youtube <http://www.youtube.com/watch?v=PNx2eDGSxW8>

Filmarkivet i Grängesberg

Till KB/AVM hör också sedan 2011

Filmarkivet i Grängesberg som tidigare hörde till Svenska filminstitutet. "Filmarkivet är ett kulturhistoriskt arkiv för svenska folkets filmer. Filmerna kommer från föreningar, företag, kommuner, arkiv, museer och privatpersoner. Det är dokumenterande, icke fiktiva filmer som inte producerats med avseende på biografvisning. Dessa filmer speglar det svenska 1900-talet och är en viktig del av vårt kulturarv, som angeläget källmaterial för forskning." (cit. KB/AVM:s webbplats).

Fjärlån till samarbetsbibliotek

Ljud finns i 50 olika format från ljudtråd, fonografrulle, rullband, kassettband, ljudböcker till Håkan Hellströms usbsticka i form av ett armband. Pliktlagen säger att den som är ansvarig utgivare till fler än 50 exemplar av ett ljudformat är skyldig att skicka in. Allt ljud och bild finns sökbar i databasen Svensk mediedatabas <http://smdb.kb.se/> Av upphovsrättskäl är allt inte tillgängligt för alla. Forskare får hjälp med kopior som de får titta eller lyssna på i biblioteket. Forskare kan även vara gymnasieelever. Det finns cirka 40 folkbibliotek som KB/AVM samarbetar med. Till dessa bibliotek skickar KB/AVM kopior som besökaren får titta på i sitt eget bibliotek. Jakob Uddling välkomnar fler att använda denna service. Det är hög nivå på katalogiseringen av materialet.

Johan Mijs från Belgien uppmanar oss att ta reda på vårt USP och ROI.

Det är ett stort, ibland detektivartat arbete att få in allt material och personalen följer noga branschutvecklingen. Idag är det tillgängligheten som är i fokus. Det är inte lika viktigt längre för musiklyssnaren att äga skivan med musiken eller filmen. Flera medietyper är i symbios, TV, tidningar och musikmedier flyter ihop. Vi fick höra om aggregatorer som är digitala distributörer som sprider musik på Internet. Samarbete med mediebranschen är mycket viktigt. En utredning är på gång om en ny databas för musik tillsammans

“ Idag är det tillgängligheten som är i fokus. Det är inte lika viktigt längre för musiklyssnaren att äga skivan med musiken eller filmen.

med SOM = Svenska Oberoende Musikproducenter. De flesta känner till att det finns ISBN-nummer för tryckta böcker och ISSN-nummer för tidskrifter. Men det finns även en internationell standard för identifiering av ljudinspelningar och musikvideor och det heter ISRC, International Standard Recording Code. Det är IFPI = International Federation of the Phonographic Industry som har huvudansvaret för tilldelning av ISRC-nummer men ett förslag finns om att KB/AVM ska ta över ansvaret.

Biblioteken önskar fri tillgång till Svensk mediedatabas SMDB

Databasen SMDB som lanserades 2005 har användaren i fokus. Den tog 5 år för arkivets egen IT-avdelning att utveckla. Den innehåller en gemensam struktur för alla medietyper och katalogiseringen bygger på IASA Cataloguing rules som är en utbyggnad av AACR2, på svenska KRS katalogiseringsregler för svenska bibliotek. IASA = International Association of Sound and Audiovisual Archives och AACR = Anglo-American Cataloguing Rules. De använder sig av en förenklad FRBR-modell. FRBR = Functional Requirements for Bibliographic Records med länkning mellan olika utgåvor av samma verk. Man använder klassifikationssystemet SAB men planerar en övergång till Dewey och ämnesord. Formatet är kompatibelt med MARC 21, till exempel har alla AVM:s ljudböcker konverterats till Libris. Programtablåerna för vad som sänds på TV och radio i Sverige, importerar från TT spektra och det blir 1 dygn per katalogpost i databasen. Varje enskilt program blir en delpost. SVT, TV4 och Sveriges radio skickar digitala filer till arkivet genom en automatiserad process. Vi fick sedan se exempel på hur databasens innehåll visar sig för de forskare som har egen inloggning och vi blev alla väldigt sugna på att få en sådan inloggning till våra bibliotek eller helst att allt innehåll skulle bli fritt tillgängligt för användarna. Vi hoppas att samspelet mellan tillgänglighet och upphovsrätt kan bli löst på ett bra sätt i framtiden!

Youtube rules!

Nästa föredrag var på engelska och hölls av Johan Mijs som kommer från Bryssel i Belgien. Han arbetar för Bibnet som är ett statligt företag som utvecklar tjänster för bibliotek. I den delen av Belgien finns 300 folkbibliotek med 6 miljoner användare. Alla bibliotek har en gemensam katalog. Mjukvaran är utvecklad av ProQuest. Bib.fm är en musiktjänst med strömmande musik som de lägger i den lokala onlinekatalogen. Johan sammanfattar CD-utlåningen på bibliotek med start 1984 – topp 2002 – och stark nedgång 2010. I Belgien har Bibnet gjort intervjuer med 14-25-åringar om framtiden för musik på bibliotek. Youtube rules! Det är enormt stort för musik. Det går att konvertera musik från Youtube till mp3 vilket är olagligt men det bryr sig inte alla om.

Upptäckartjänster

Det finns discovery tools, som lockar till upptäckt av ny musik. Sådana tjänster är Last.fm, Pandora ”personalized internet radio service that helps you find new music based on your old and current favorites”. Största tjänst för att dela och upptäcka är Facebook. I Nederländerna har de utvecklat 22 tracks. Man får lyssna på 22 låtar i 22 olika genrer från listor utvalda av redaktörer. On demand-spelare är Grooveshark, Spotify, med 3 miljoner betalande användare i världen, och Qobuz som fokuserar på klassisk musik och hög ljudkvalitet. I USA finns något som heter Turntable fm. Det är små tecknade figurer som fungerar som discjockeys. Kolla liten film på Youtube.

Vad händer på andra bibliotek?

Johan har kartlagt musiklyssning och bibliotek i olika länder.

- Nederländerna - Digileen är en tjänst med strömmande musik med fokus på jazz och klassiskt i samarbete med Naxos. Det är integrerat i den lokala katalogen
- Norge ifrågasätter om det behövs lyssnartjänster på biblioteken när det finns tillgängligt via Spotify.
- Danmark – bibzoom.dk är både strömmande och för nedladdning. Bibliotekarierna bloggar och tipsar på webbplatsen. Lätt att börja använda, svårt att hålla uppe.

Jakob Uddling och Jan Olofsson från Kungliga biblioteket Audiovisuella avdelningen.

- Sverige – Musikwebben för online-lån av digital musik, lån i en vecka, produceras av Basepoint Media A/S. Finns även Naxos för strömmande klassisk musik. Även Naxos kan man få integrerad i den lokala katalogen som musikhögskolans bibliotek i Piteå har.
- Tyskland – Onliehe download en tjänst som också innehåller ljudböcker, svåränvänt gränssnitt, baserat på Windows media player.
- Frankrike har musicme.com för strömmande musik
- USA - Naxos och några liknande. Alexander street press. Overdrive, download, även e-böcker. Freegal music download - Man kan ladda ner tre gratis filer på månad, som man sedan får behålla. Tjänsten innehåller endast musik från skivbolaget Sony.

Search engine friendly

Om ert bibliotek ska börja med en lyssningstjänst så tänk på den ska vara "search engine friendly". Vi vill att bibliotekets träffar ska komma högt upp i sökmotorernas träfflistor och gärna vara kopplade till Google maps, last.fm och Wikipedia, Tinet och Spotify. Det kallas mashup när man använder en webbapplikation som så att säga ompaketerar information från andra källor och kopplar ihop dem. Johan pratar också om Open Bib ID där man kan logga in via sitt facebookkonto så kallade autentisering för att inte behöva sitt lånekort.

USP och ROI

- Fundera på vad som är ditt biblioteks USP unique selling point - den unika egenskapen som utmärker ditt bibliotek från andras?
- Vad är ditt biblioteks ROI return on investment - hur många användare vill du nå för att vara nöjd?
- Tänk på att användaren förväntar sig att hitta allt biblioteket äger i katalogen - undvik begränsningar.
- Användarvänlighet är det viktigaste! Var så öppen som det går.
- Välj strömmande alternativ – erbjud nya upptäckter, inte ägande
- Ta hjälp – bibliotekarier är inte bra på att bygga gränssnitt
- Ta en examen i markandsföring – eller ta hjälp!
- Hitta en samarbetspartner!
- Kom ihåg att du är bibliotekarie – create a great discovery experience!
- Integrera det digitala biblioteket i det fysiska. Skapa kontakt med lokalsamhället i ditt biblioteks musikservice! Be hyperlocal!

Öppning för samordning av katalogisering mellan Sveriges radio och Libris?

Efter lunch var det paneldebatt med sju debattörer som hade föreberett några tankar.

- Peter Berry från Konstnärliga fakulteten i Malmö, Lunds universitet, Lovordar digitalisering men ser att det fortfarande är noter på papper som gäller och slår ett slag för det musiska i bibliotekarierollen.
- Per Gudmundson Folkmusikens hus i Rättvik, berättar att de är tekniskt färdiga att sprida sitt material men att lagstiftning sätter käppar i hjulet. Justitiedepartementet och Kulturdepartementet måste lösa detta med upphovsrätten och tillgängligheten.
- Astrid Smith från Musik- och teaterbiblioteket trycker på orden kvalitet, kompetens, tillgänglighet eller välja hitta och få hjälp direkt. Hon efterlyser också att vi ska våga vara personliga i vår yrkesroll.
- Laine Lasmanis Wikmark Sveriges Radio Förvaltnings AB, berättar att den levande musiken är Sveriges radios USP och hon efterlyser ett nationellt samordnat spår vad gäller katalogisering.

- Stefan Wistrand Eskilstuna stadsbibliotek, berättar att det är de medelålders männen som fortfarande lånar CD på biblioteket. Stefan önskar en unik musikjänst på Internet som också ger upphovsmännen något.
- André Wachholz Kungliga biblioteket AVM önskar mer samarbete med folkbiblioteken, önskar att de kan få direkt access till Svensk mediedatabas genom avtalslicens.
- Annika Simms Västerås stadsbibliotek, målar upp sitt önskebibliotek som innehåller lust och inspiration för olika medier för alla åldrar där biblioteket är spindeln i nätet i samarbete med studieförbund och andra aktörer.

Statify

Vi satt sedan i grupper och diskuterade. Det var mycket givande och som vanligt går tiden fort när man har roligt. I slutdebatten kom det fram en uppmaning att vi ska ställa krav på Kungliga biblioteket: Är ni ett bibliotek för hela Sverige eller bara för Humlegården? En framtidsspaning är att bibliotek mer blir som Kulturhus och inte "bara" bibliotek. Andra tankar: Allt till alla alltid. Biblioteken står för offentlighetsprincipen och det demokratiska att alla ska ha samma service. Varför är CD och DVD undantagna från fjärrlån på vissa bibliotek? Kunden är också ägare och ser det som naturligt med ondemand-tänkande vad gäller digitalisering. Någon föreslog att bibliotek och arkiv kan lägga ut material och ta upphovsrättsfighten när den kommer, om den kommer. Musikbibliotekarien ska ha högre nivå på att navigera än kunden. Biblioteket kan utveckla förhållandet till kunden mer. Biblioteket ska vara en samlad tillgång och öppet. Mathias Boström från Svenskt visarkiv,

Olle Johansson från Kungliga biblioteket Audiovisuella avdelningen.

Linda Wårme och Markus Tommison Keiland arbetar på Bibliotek Film & Musik i Kulturhuset.

föreslog ett Statify, ett statligt Spotify. Varför filmar både KB och Sveriges radio dagstidningar? Varför katalogiserar både KB/AVM och Sveriges radio ljud och bild?

Dagen avslutades med studiebesök på Bibliotek Film & Musik som ligger i Kulturhuset. Biblioteket firade 1 år den 5/2. Eftersom Musikbiblioteksnytt skrev om biblioteket i nummer 1 år 2011 http://www.smbf.nu/dok/mbn/mbn_2011_01.pdf så följer här bara några korta reflektioner. Biblioteket har höga utlåningssiffror på CD och DVD. De köper även in en del vinyl till vinylhörnan. De köper in mycket på inköps-

förslag. De två elpianona används flitigt. Bibliotekarierna är aktiva på facebook och Twitter och de spelar musik högt i biblioteket. Ungefär en gång per månad har de lunchkonsert med elever från Musikhögskolan i Stockholm. Det var mycket roligt att se hur många som besökte biblioteket denna iskalla fredags-eftermiddag.

Tack till alla som gjorde denna dag möjlig.

Se Astrid Smiths Framtidsspaning på musikbiblioteksbloggen <http://musikbiblioteksbloggen.blogspot.com/> Se filmer från dagen på föreningens webbplats: www.smbf.nu

Boktips från Johan Mijs

- Kelly, Kevin : *Better than free*
- Pariser, Eli : *The filter bubble : what the Internet is hiding from you*
- Zittrain, Jonathan : *The future of the Internet*
- Anderson, Chris : *The long tail*
- Anderson, Chris : *Free : the future of a radical price*
- Hela Johan Mijs presentation finns här: <http://www.slideshare.net/johanmijs/iaml-future-of-music-in-public-libraries>

Summary in English

In this year's first issue you can read about:

- a new essay investigating Swedish female jazz-singers from 1950
- a day with lectures about Google and libraries

- a day arranged by the Swedish IAML branch about the future for music libraries with a lecture held by Johan Mijs from Belgium
- a day about folk song research in Finland and Sweden

- the musical preferences of Hilda and Doctor Axel Munthe as expressed in their collection of printed music at Hildasholm.
- a new book about Swedish black metal

Håll kontakten och debattera!

Musikbiblioteksförningen har flera ställen där vi kan träffas.

- Musikbiblioteksforum en diskussionslista

Anmäl dig följande sätt:

Anslut dig genom att skicka e-post till listserv@listserv.kb.se från den e-postadress du vill anmäla till listan.

Subject/ämne/rubrik lämnas tomt.

Som första (och enda) rad i brevet, skriv:

subscribe musikbiblioteksforum Förnamn Efternamn

Skicka dina inlägg till musikbiblioteksforum@listserv.kb.se

- facebook

<http://www.facebook.com/groups/16834342191/>

Svenska musikbiblioteksförningen

- IAML-L är en internationell diskussionslista för information och diskussion av musikbiblioteksrelaterade frågor. Anslut dig genom att skicka e-post till iaml-l-request@cornell.edu från den e-postadress du vill anmäla till listan.

Skriv ordet join i ämnesraden. Lämna själva brevet helt tomt.

Skicka dina inlägg till iaml-l@cornell.edu

Om du har frågor angående listan – skriv till listowner.

- Musikbiblioteksbloggen <http://musikbiblioteksbloggen.blogspot.com/>

- Musikbiblioteksnytt, skicka gärna några rader till mig, redaktören för Musikbiblioteksnytt, och berätta vad som händer på ditt bibliotek eller arkiv eller delge oss tankar du har om musikarkiv och musikbibliotek.

Skriv till lana.nettelbladt@gmail.com

/Lena Nettelbladt

Debattinlägg - Ölunderlägg.